

Móðurmálsorðabókin liðug:

Nú kemur hon

Næsta fríggjadag verður hátíðarhald í Norðurlandahúsinum í sambandi við, at nýggja móðurmálsorðabókin kemur út. Í bókini eru 66.000 gomul og nýggj orð.

– Hetta er ein brúksorðabók til fólkið, hon er ætlað øllum, sum so ella so brúka føroyska málið, sigur Jógvan í Lon Jacobsen úr ritsstjórnini.

TURID KJØLBRO

Stórir saknur hefur verið í henni og vit hava biðað leingi. Men nú kemur hon, móðurmálsorðabókin, sum Føroya Fróðskaparfelag gevur út. Og hon er ætlað øllum, sum brúka føroyska málið so ella so, fjølmiðlum, skrivandi fólki og øðrum.

Orðabókin kemur út í tveimum útgávum, eini eitt binds útgávu og eini tvey binds útgávu. Tað eru eins nógv orð í báðum útgávum, nevniliga ikki færri enn 66.000 orð, ið er tvífalt so nógv sum í føroyskudonsku orðabókini. Munurin á útgávum er, at eitt binds útgávan er í linari permu og er ætlað til nógv brúk, meðan hin er í stívari permu og er eitt sindur størri og er finari í tí. Eitt binds útgávan er 1488 síður og tvey binds útgávan er uml. 1600 síður. Ein triðja útgáva er ein teldutøk orðabók, sum verður seld sum telduføga. Hon verður ætlað til keyps í næsta mánaði.

Tvey binds útgávan hefur ein bakleiðis stavraðan orðalista, tað vil siga, at orðini eru sett upp alfabetiskt aftanfrá. Í útgávum eru nýtsluleiðbeiningar og ein bendingarskipan, sum er nakað nýtt.

– Við hvørt einasta sagnorð, navnorð og lýsingarorð, tað vil siga orð sum verður bend í føllum, stendur eitt tal aftanfyri orðaflokk, ið vísir til bendingaryrirlit aftast í bókini,

Jóhan Hendrik W. Poulsen hefur gingið á odda í gerðini av nýggju móðurmálsorðabókini. Á myndini eru hini ritsstjórnini Jógvan í Lon Jacobsen, Zakaris S. Hansen, Marjun Simonsen og Anfinnur Johansen.

har tú sært, hvussu orðini verða bend. Tað er spildurnýtt í føroyskum orðabókum, sigur Jógvan í Lon Jacobsen, sum er í ritsstjórnini.

Framkomið

– Og sum vera man tekur langa tíð at gera eina orðabók við 66.000 orðum. Onkur heldur, at alt ov long tíð er gingin, men í mun til orðabókaarbeiðið aðra staðni, eru 8 ár als ikki so

long tíð. Tað byrjaði so smátt í 1989, tá ið ein orðabókaráðstevna var í Føroyum, sum æt Orðabók og telda, og farið varð í gongd í 1990.

Orðabókagerðin er gjørd í neyvum samstarvi við Petur Zachariassen og Heina Justinussen, ið hava gjørt forritið, sum er brúkt í orðabókagerðini og tað er so mikið gott, at danir og íslendingar hava keypt tað. – Forritið er so mikið

framkomið, at tað lýkur krøvini, sum vanliga verða sett slíkum arbeiði. Tað hevur verið ógvuliga hent hjá okkum, tí tað ber til at leita upp á allar hugsandi mátar í forritinum. Tað eru avgjørt nógvir fyrirnir við tí, sigur Jógvan í Lon.

Fjølbroytt mál

Stórir saknur hefur verið á eini móðurmálsorðabók. Hvønn týðning metir tú orðabókin hevur í fyrsta

umfari.

– Hon hevur øgiliga stórán týðning, bæði hjá fjølmiðlum og øðrum, ið arbeiða við málinum. Tað er hugsandi, at fólk fáa eitt fjølbroytt mál. Við at brúka orðabókina ber til at finna samheiti, dæmar tær ikki eitt ávíst orð, ber til at finna eitt annað við somu merking og sum er betri hóskandi. Bókin kann brúkast sum ein synonym ella samheitaorðabók, sigur

Jógvan í Lon Jacobsen.

Endamálið er, at øll skulu kunna brúka orðabókina.

– Hon er ikki vísdalig uppá tann máttan, at hon hevur kelduávisingar og sigur, nær orðini fyrstu ferð koma fyrri. Hetta er ein brúksorðabók til fólkið, sigur Jógvan í Lon.

Donsk-føroyska orðabókini, sum Føroya Fróðskaparfelag gav út í 1995 og sum Hjalmar P. Petersen ritsstjórnadi var rættliga víðgongd, tí hon loyvdi dansismum og fremmandarðum. Hvør linja er lögð í hesi bókini.

– Bæði gamalt og nýtt orðatilfar er við. Bókin hevur fitt av talmálsorðum og vanligum fremmandarðum, sum vit hava verið noydd at fara í aðrar orðabækur at finna. Tað er ikki talan um ta fríu linjuna, sum eyðkennir donsk-føroysku orðabókina, tann gamla linjan er meir og minni hildin, men har afturat eru nøkur av teim vanligastu orðunum við, sigur Jógvan í Lon Jacobsen.

Fyrsta stig

Orðabókin er gjørd á Føroyamálsdeildini á Fróðskaparsetri Føroya. Eitt binds útgávan verður prentað í uml. 4000 eintøkum og tvey binds útgávan í nakað færri eintøkum.

Men hóast orðabókin er liðug og prentað, er arbeiðið kortini ikki liðugt.

– Hetta er bara fyrsta stig. Skal orðabókin kunna brúkast og fylgja við málinum má hon dagførst regluliga. Tað er lætt at gera, tí bókin liggur á teldu, so hugsandi er, at ein dagførd orðabók kemur út um nøkur ár, sigur Jógvan í Lon.

Hvussu nógv báðar orðabókaútgávurnar fara at kosta vil Jógvan í Lon Jacobsen ikki avdúka fyrr enn á hátíðarløtuni, sum verður í Norðurlandahúsinum komandi fríggjadag í sambandi við útgávuna. Samkoman er almenn og røður, framlogur og kórsangur eru á skránni.

Nordisk Litteratur 1998:

Glottar úr norðurlendskum bókmentum

TURID KJØLBRO

Hvussu er státt við mentanini í Norðurlondum í dag. Taka høvundar intellektuelli ábyrgd sína og eiga teir yvirhøvur at hava nakra ábyrgd. „Eitt tíðarhvarv er av og eg eri í stórum vanda sum intellektuellur“, skrivaði Dag Solstad síðsta summer og birti harvið í eitt drúgt kjak í Noregi.

Í ritinum Nordisk Litteratur 1998 verður kjakið spjált til hini Norðurlondini. Márta Tikkanen úr Finnlandi, Árni Ibsen

úr Íslandi, Gabriella Hákansson úr Svøríki og Jan Sonnergaard úr Danmark kjakast um evnið „meddelelsens problem“ við støði í hugleiðingunum hjá Solstad.

Í ritinum er eitt yvirhøvur við, sum varð skrivað, liðið og kjakast um í Norðurlondunum í árinum sum fór. Greinir, ummæli, kritikur og greinastubbar á norðurlendskum máli og á enskum.

Turid Sigurdardóttir, lektari í norðurlendskum bókmentum á Føroyamálsdeildini á Fróðskaparsetri Føroya, umrøður og ummælir verkið Tímar og rek eftir Carl

Johan Jensen, sum Mentunargrunnur Studentafelagsins hevur givið út. Jonhard Mikkelsen ummælir Bókmentaligu ævisøgu J.H.O. Djuhuus eftir Hanus Andreassen. Umframt hesi bæði føroysku verkini verða onnur umrødd í stuttum.

Michel Ekman sigur frá ritverki Túa Forström, Jonas Thehte eygleiðir eitt narcissistiskt brá í skaldskapinum hjá eini ungari kvinnu og Poul Behrendt hevur nærlesid Suzanne Brøgger. Umframt verða tvær bækur um Tove Ditlevsen og ein um Helen Scherfbeck lýstar. Trond Berg Eriksen leingist til Italiu og norðurlendskar barnbókmentir verða alt meiri sakligari.

Í ritsstjórnini fyrri Nordisk Litteratur eru umboð úr øllum londunum. Jonhard Mikkelsen umboðar Føroyar og Bjørn Bredal Danmark, Tuva Korsström Finnland, Silja Aðalsteinsdóttir Ísland, Hákon Harket Noreg og Ingrid Elam Svøríki. Hon hevur samstundis ábyrgdina av útgávuni.

Tað er Norðurlenska ráðharraráðið og Nordiska litteratur- og bibliotekskommittén, sum geva út og fígga Nordisk Litteratur.

Nordisk
LITTERATUR 1998

• Nordisk Litteratur 1998 er ein samling av bókmenntum og greinum um bókmenntum og litteratur.
• Bókmentaliga ævisøga J.H.O. Djuhuus eftir Hanus Andreassen.
• Umframt hesi bæði føroysku verkini verða onnur umrødd í stuttum.